

Szabadszemes jelenségek

Szabadszemes jelenségek 1999–2000-ben II.

Világító felhők

Ebben a témában négy megfigyelő öt észlelést küldött be. Ki kell emelni Hollósy Tibor rendkívül igényes rajzait és részletes leírásait, melyek díszére válnak a szabadszemes archívumnak. Sajnos a színes rajzok lapunkban csak fekete-fehérben hozhatók le.

Erdei József 1999. szeptember 23-án 16:57–17:07 UT között figyelt meg feltűnően fényes, sávos szerkezetű világító felhőt Bogyiszlóról. Ez először kicsi, fehér csikként jelent meg a napnyugta helyétől 2° -kal É-ra, a horizont fölött 1° – 3° -kal. Az előtérfelhők már szürkék voltak. A fénylő objektum nagysága később megnőtt, a legnagyobb szélessége 7° -ra nőtt, színe pirosas lett. Három vízszintes sávra vált szét. Az észlelés vége felé fényességük és nagyságuk csökkent, majd eltűntek.

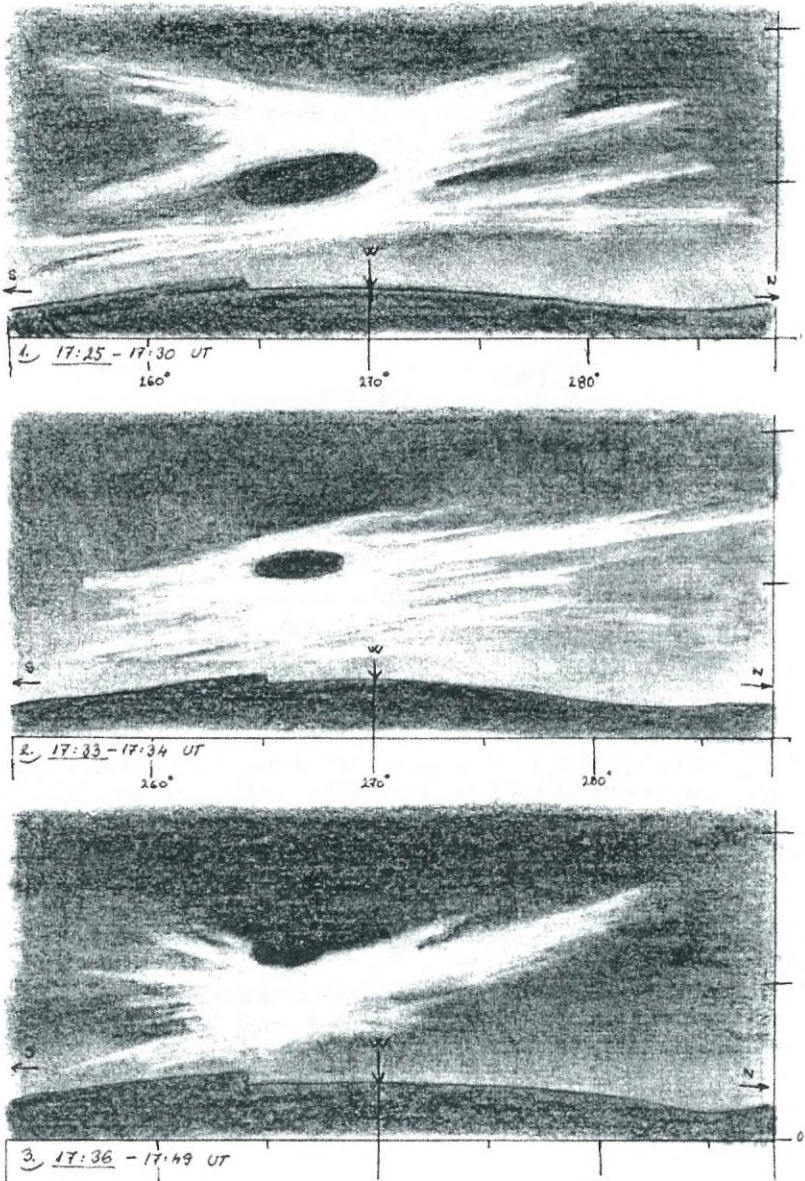
Szintén Erdei József figyelt meg 1999. október 10-én nem sokkal napnyugta után egy rózsaszín felhőfoltot a lenyugvó Nap helyétől 2° – 3° -kal északra, talán 1° magasan. Fátyol szerű, nem túl feltűnő jelenség volt, kb. 3° hosszú. Sajnos a horizontközeli fák zavarták a megfigyelést.

Hollósy Tibor és társai (Kiss Fruzsina és Kiss Zsombor) 1999 decemberében és 2000 januárjában példa értékű megfigyeléseket végeztek, melyek megérdemlik, hogy szó szerint idézzük őket:

„Naplemente után közel másfél órával, úgy 16:30 UT-kor bolygó megfigyelésbe kezdtünk Kiss Zsombor barátommal. Sajnos az egyre növekvő átvonuló felhőzet, valamint a pára 17:20 UT-kor a további észleléseket lehetetlenné tette. Ekkor már aggódva tekintettünk körbe a látóhatáron, ahol mindenhol csak sűrű, fekete felhőket lehetett látni. Ekkor (17:25 UT) vettük észre, hogy nyugati irányban, 3° – 9° -os horizont feletti magasságban különös, szálas szerkezetű, sárgás, homályos fényben világító, nagy kiterjedésű (30° hosszú, 7° széles), elnyúlt felhő látható. Első ránézésre egy hatalmas üllőre emlékeztetett, melyről hosszan elnyúló, sárgás, elszürkülő szálak lógnak ki. A felhő centrumában egy nagyobb, $6^\circ \times 2^\circ$ -os, fekete, elliptikus folt volt látható, mely bennünket leginkább egy nagy szemre emlékeztetett. Ezt a fekete, elliptikus korongot intenzív, sárgás fénylés vette körül, mely a felhőből kifelé irányuló szálakban is jól követhető volt.

Már igen rövid idő alatt – fél perc – észre lehetett venni a felhő gyors alakváltozásait. Az elliptikus folt „elindult” a zenit felé. Három perc alatt úgy 1° – 2° -nyit emelkedett, és 17:34 UT-kor a világító felhő centrumából annak felső szélére helyeződött át. Mérete is megváltozott, kisebb lett. Ekkor már csak $4^\circ \times 1^\circ$ -os volt. 17:33 UT-tól egyébként a felhőből kifelé irányuló szálak erősen megnyúltak. A legnagyobbak maximális hossza ekkor 40° , szélessége 5° volt. A felhő egyre karcsúbb, elnyúltabb és szálasabb szerkezetű lett. Feltehetően a felhő intenzív alakváltozása okozta az elliptikus korong áthelyeződését is, mely 17:36 UT-kor levált a felhőről, és he-

lyén – a felhő felső szélén – ekkor egy 3° átmérőjű ív volt látható. A felhő ekkorra már láthatóan kisebb lett. Hossza már csak 25° , szélessége pedig 4° – 5° . Centrumából a szálak már csak max. 15° -ig követhetőek északi irányba. Déli irányban ezeknek a kinyúló szálaknak a hossza általában csak 5° – 8° -os volt.

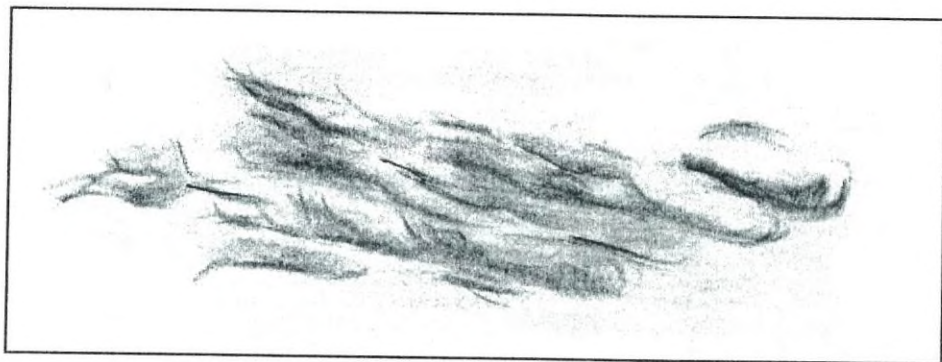
Hollós Tibor rajzai az 1999. december 27-i világító felhő alakváltozásairól

17:41 UT-kor a sárgás fénylés intenzitása rohamosan gyengül, s a felhő 17:49 UT-kor már nem látszik. Helyén csak sötét felhőtömegek érzékelhetőek. ...

Másnap (1999. december 28-án) újra vizsgáltuk naplemente után a nyugati látóhatár környezetét, de a jelenség nem ismétlődött meg. Csak sötét, piszkosszürke felhőket lehetett látni mindenhol." (Hollósy Tibor és Kiss Zsombor, Harsány, 1999. december 27.)

„Újabb világító felhő? A nyugati horizont felett 10° magasságban sárgás-narancsos fényű felhő látható. Alatta fekete felhőtömbök. A világos felhőből hosszú sugárnyaláb húzódik közel 50° hosszan északi irányban, melynek sárga színe van és alatta a fényesebb csillagok tökéletesen látszanak. Ez a szál 16:47 UT-kor több részre szakad és eltűnik, majd a felhő is szétfoszlik 16:52 UT-kor. Helyén újra csak sötét felhők maradnak. Az égbolt az észlelés ideje alatt közepesen párás. A hőmérséklet -2°C . Megjegyzés: kevésbé volt intenzív a fénylése, mint a múltkori felhőnek." (Hollósy Tibor, Harsány, 1999. december 30. 16:43 UT)

Hollósy Tibor részletrajza (kb. $5^\circ \times 2^\circ$) a 2000. január 31-i világító felhőről

„15:29 UT-kor, nem sokkal napnyugta után, a nyugati égen, a látóhatár felett 20° -kal, vékony, szálas szerkezetű, rapszodikusán kanyargó, világító felhőfoszlányok látszottak. Eleinte csak az volt feltűnő, hogy az égbolton az ilyenkor már szokásos szürke, gomolygó felhőtömbök felett fénylő, színes felhőfoszlányok láthatóak, nagyjából $5^\circ \times 2^\circ$ -os területen. Ahogy sötétedett, úgy lettek egyre látványosabbak ezek a felhőfoszlányok, melyek jellemzően türkizkék és rózsaszín színekkel fénylettek. Széliükön zöld szegély volt látható. Ezek a felhők a megfigyelés ideje alatt végig egy égterületen, 20° látóhatár feletti magasságban, mozdulatlanul látszottak. A felhőfoszlányok csupán oldalirányban mozogtak 1° – 2° -nyit, az őket körbefogó ködösségben, hol ide, hol oda (D-re, ill. É felé). Jellemzően inkább csak alakjukat változtatták. Némelyik hol kismutabb, hol görbültebb lett.

15:45 UT-kor a jelenség halványulni kezdett, a színei tompábbak, fakóbbak lettek.

15:56 UT-kor a jelenségre már csak pár kanyargó, szürke felhőfoszlány emlékeztetett." (Hollósy Tibor és Kiss Fruzsina, Harsány, 2000. január 31.)

GYENIZSE PÉTER